

Edition av handlingar som innehåller personuppgifter

Henrik Bengtsson*

1. Inledning

Rätten till personuppgifter i artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna är en, i rättighetssammanhang, unik rättighet. Europakonventionen, FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och många nationella konstitutioner skyddar rätten till privatliv men erbjuder inget uttryckligt skydd för just personuppgifter. Personuppgifter skyddas däremot som ett utflöde av rätten till privatliv.

Det faktum att personuppgifter inom EU åtnjuter skydd som en grundläggande rättighet får till följd att det uppstår konflikter mellan denna rättighet och andra motstående grundläggande fri- och rättigheter.¹ I EU-domstolens praxis finns exempel där rätten till personuppgifter har behövts balanseras mot rätten till informationsfrihet², rätten till press- och yttrandefrihet³, rätten till immateriella rättigheter⁴ och rätten att inte bli diskriminerad⁵.

Varken rätten till personuppgifter eller de ovan nämnda motstående rättigheterna är absoluta rättigheter utan måste balanseras mot

* Advokat, doktorand i civilrätt.

¹ De konflikter mellan grundläggande rättigheter som kan uppstå och en metod för att hantera dessa konflikter belyses i den Europeiska dataskyddsombudsmannens skrift "Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit", tillgänglig på webbadressen https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-06-01_necessity_toolkit_final_en_0.pdf.

² Se EU-domstolens domar i mål nr C-131/12 (Google Spain) ECLI:EU:C:2014:317, mål nr C-136/17 (GC), ECLI:EU:C:2019:773 och C-460/20 (Google Déréférencement d'un contenu prétendument inexact), ECLI:EU:C:2022:962.

³ Se EU-domstolens dom i mål nr C-101/01 (Lindqvist), ECLI:EU:C:2003:596 och mål nr C-73/07 (Satakunnan Markkinapörssi and Satamedia), ECLI:EU:C:2008:727.

⁴ Se bl a EU-domstolens domar i mål nr C-557/07 (LSG), ECLI:EU:C:2009:107, mål nr C-275/06 (Promusicae), ECLI:EU:C:2007:454, Case C-461/10 (Bonnier Audio), ECLI:EU:C:2012:219 ECLI:EU:C:2008:54, C-580/13, (Coty Germany), ECLI:EU:C:2015:485 och C-427/15 (New Wave CZ) ECLI:EU:C:2017:18.

⁵ Se EU-domstolens dom i mål nr C-362/14 (Huber), ECLI:EU:C:2015:650.

varandra.⁶ Av artikel 52 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna följer nämligen att det endast är tillåtet att begränsa utövandet av de rättigheter som slås fast i artikel 7 och 8, under förutsättning att begränsningarna föreskrivs i lag, att de är förenliga med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter och, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast görs om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.⁷

Rätten till personuppgifter kan också komma i konflikt med rätten till *rättvis rättegång* respektive rätten till *effektiva rättsmedel*. Just denna konflikt har lett till att Högsta domstolen i *Norra Stockholm Bygg-målet*⁸ begärde ett förhandsavgörande från EU-domstolen rörande frågorna (i) huruvida dataskyddsförordningen ställer krav på nationell processrättslig lagstiftning och (ii) huruvida domstolen vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling som innehåller personuppgifter även ska tas hänsyn till de registrerades intressen liksom huruvida unionsrätten ställer några krav på hur denna bedömning närmare ska göras.

Historiskt har svenska domstolar vid prövningen av en editionsansökan enbart beaktat editionsökandens och editionsvarandens motstående intressen och inte beaktat tredje parts integritetsintresse. Den svenska regeringen argumenterade också inför EU-domstolen för att svenska domstolar inte ska ta hänsyn till den registrerades intressen vid prövningen av en editionsansökan som avser en handling som innehåller personuppgifter.⁹

EU-domstolen meddelade i maj 2023 dom i *Norra Stockholm Bygg-målet* och konstaterade, i sammanfattning, att en nationell domstol är skyldig att vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter ta hänsyn till de registrerades intressen och göra en avvägning av dessa utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vilken typ av mål det är fråga om och med vederbörlig hänsyn till proportionalitetsprincipens krav samt till de krav som följer av principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i förordningen. Med anledning av EU-domstolens dom måste därför svensk domstolspraxis rörande edition omprövas.

Detta bidrag avser att översiktligt behandla förutsättningarna för en domstol att meddela editionsföreläggande och hur *Norra Stockholm*

⁶ Se Mål nr C-268/21 (*Norra Stockholm Bygg*), ECLI:EU:C:2023:468, domspunkt 46.

⁷ Jfr EU-domstolens dom i mål nr C-92/09 (*Volker und Marcus Schecke*), ECLI:EU:C:2010:662, domspunkt 50.

⁸ Mål nr C-268/21 (*Norra Stockholm Bygg*), ECLI:EU:C:2023:468.

⁹ Skriftligt yttrande inlämnat i enlighet med artikel 23 andra stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol av Sveriges regering, s. 8.

Bygg-domen kan tänkas påverka tillämpningen av de svenska editionsbestämmelserna.

2. En överblick av de civilprocessuella bestämmelserna om edition

2.1 Syftet med editionsbestämmelserna

Bestämmelserna om edition återfinns i 38 kap. 2 § rättegångsbalken (edition mot enskilda) respektive i 38 kap. 8 § rättegångsbalken (edition mot det allmänna). Av 38 kap. 9 § rättegångsbalken följer att bestämmelser som avviker från 38 kap. 1–8 §§ ska gälla före sistnämnda bestämmelser.

Syftet med editionsbestämmelserna är ytterst att säkerställa att den enskilde ska kunna komma till sin rätt.¹⁰ Syftet är också att tillse att domstolsavgöranden ska bli materiellt riktiga.¹¹

Principen om en rättvis rättegång, som återfinns bl.a. i artikel 6 i Europakonventionen, artikel 47 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och 2 kap. 11 § regeringsformen, innebär bland annat att parterna ska vara likställda och att den ena parten inte ska gynnas procedurmässigt på den andra partens bekostnad (den s.k. *reciprocitetsprincipen* eller principen om *equality of arms*). EU-domstolen har uttalat att det av principen om parternas likställdhet i en rättsprocess följer att part ges en rimlig möjlighet att lägga fram sin sak och sin bevisning, på villkor som inte ger denna part väsentliga nackdelar gentemot motparten.¹² Svea hovrätt har uttryckt att båda parter genom det kontradiktoriale förfarandet ska vidare ges lika goda möjligheter att framföra sina synpunkter, åberopa bevisning och utföra sin talan i processen. Parterna ska också erbjudas samma processuella förmåner.¹³

En talan kan stå och falla med att editionssökanden beviljas edition vilket innebär att en editionssökande kan ha ett mycket starkt intresse av att komma åt handlingar som innehas av motparten för att styrka sin talan.

¹⁰ NJA 2020 s. 373 ("SIE4-filerna"), punkt 7.

¹¹ Skriftligt yttrande inlämnat i enlighet med artikel 23 andra stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol av Sveriges regering, s. 6f.

¹² EU-domstolens dom i mål nr C-199/11 (Otis), ECLI:EU:C:2012:684, domspunkt 71 med ytterligare hänvisningar.

¹³ Se Svea HR:s beslut 2002-04-22 i mål nr Ö 2559-01.

2.2 Förutsättningarna för bifall till ett editionsyrkande

Enligt bestämmelsen i 38 kap. 2 § rättegångsbalken är den som innehar en skriftlig handling, som *kan antas ha betydelse som bevis*, skyldig att förete den. Handlingen företes, som huvudregel, genom att den lämnas in till rätten.¹⁴ Parts skyldighet att förete skriftlig handling har samma utsträckning som parts eller annans skyldighet att genom muntlig utsaga bidra till utredningen.¹⁵ Principen är således att vittnes- och editionsplikten ska överensstämma.¹⁶ En editionsansökan kan även riktas mot tredje man.

Förutsättningarna för att beslut om edition avseende *privata handlingar*, dvs. handlingar som inte är *allmänna handlingar*¹⁷, ska meddelas är enligt 38 kap. 2 § rättegångsbalken:¹⁸

1. att editionsansökan avser en *existerande skriftlig handling*,
2. att editionsvaranden *förfogar eller har åtkomst till över den skriftliga handling som är föremål för ansökan (innehavskravet)*,
3. att ansökan är preciserad att avse *en viss skriftlig handling (preciseringskravet)*,
4. att handlingen dels ska kunna *antas ha bevisrelevans*, dels ska kunna *antas ha rättslig relevans (relevanskravet)*,
5. att informationen inte omfattas av något av undantagen från editionsplikten.

2.3 Närmare om handlingsbegreppet

Editionsbestämmelsen är tillämplig endast på *skriftliga handlingar* som i skrift (språkliga tecken eller siffror) uttrycker ett tankeinhåll.¹⁹ Bestämmelsen tar sikte på den *information som finns lagrad i handlingen*

¹⁴ Jfr 42 kap 4 § fjärde stycket, 7 § andra stycket och 8 § första stycket rättegångsbalken. Editionsvaranden kan också föreläggas att förete handlingen direkt till editionsvaranden.

¹⁵ SOU 1938:44 s. 412 och NJA 2014 s. 651, punkt 6.

¹⁶ NJA II 1943 s. 498 respektive NJA 2003 s. 107.

¹⁷ Edition avseende allmänna handlingar regleras i 38 kap. 4 § rättegångsbalken, se närmare Örnulf, Linus; Om tillhandahållande av allmänna handlingar i dispositiva tvistemål, SvJT 2020, s. 798.

¹⁸ Westberg har i artikeln Nordiskt fiskafänge (SvJT 2013 s. 443) väl sammanfattat förutsättningarna för edition enligt följande: "På parts yrkande är motparten *skyldig att till domstolen (inte till editions- eller exhibitionssökande part) lämna ut/ställa till förfogande (ingen privat husrannsakan) sådana identifierade och (inte opreciserade) existerande informationskällor (inte producera nya informationskällor) som motparten innehar och (inte sådant som motparten bara känner till eller kan få tag på) som kan ha relevans som bevis (inte som bara kan ha betydelse för editions- eller exhibitionssökande parts utformning av talan eller som kan hjälpa denne att spåra upp bevis) för ett konkretiserat rättsfaktum (inte allmänt hållna eller vaga påståenden) som redan har åberopats (inte ett misstänkt existerande faktum som ännu inte åberopats) i en påbörjad rättegång (inte före rättegången)". (mina kursiveringar)*

¹⁹ NJA 2020 s. 373 ("SIE4-filerna"), punkt 4.

vilket innebär att en grundläggande förutsättning för att en handling ska kunna bli föremål för edition är att handlingen utgör *skriftlig bevisning*. Med skriftligt bevis avses *skriftens innebörd, det intellektuella innehållet i handlingen*.²⁰ Handlingar, protokoll, kontrakt, skuldebrev, intyg och annan handling som upprättats till bevis eller som av en annan anledning är av betydelse såsom bevis, samt dessutom legitimationskort, biljett och liknande bevismärke, som förtecknas i 14 kap. 1 § andra stycket brottsbalken kan utgöra skriftliga bevis. Handlingen behöver inte vara undertecknad och behöver inte heller ha upprättats i bevissyfte.²¹

Ett editionsföreläggande kan omfatta en *icke-existerande* handling som är resultatet av editions svarandens arbete med att sortera fram och sammanställa den information som finns i existerande handlingar exempelvis genom att ta fram styrkta utdrag ur handlingar. Av HD:s avgörande i *Loggfilerna* framgår att editions svaranden kan tvingas gå igenom ett omfattande material och genomföra *en omfattande arbetsinsats* för att få fram de uppgifter som efterfrågas.²² Om editions svaranden gör gällande att det krävs en omfattande arbetsinsats eller kvalificerad bearbetning för att sammanställa svaret åligger det editions svaranden att utveckla på vilket sätt det skulle krävas en omfattande arbetsinsats eller kvalificerad bearbetning.²³ Editions svaranden får däremot inte genom ett editionsföreläggande åläggas att utföra ett sakkunniguppdrag²⁴ eller göra avancerade bearbetningar av tillgängligt material i syfte att skapa ny information.²⁵

För att en skriftlig handling ska föreligga krävs att viss information på något sätt finns lagrad. Det förhållandet att det behövs tekniska hjälpmedel för att informationen ska vara läsbar innebär inte i sig att det inte skulle vara fråga om en skriftlig handling. Uppgifter som finns på t ex *film, magnetband eller datamedium* omfattas därmed av editionsplikten.²⁶ Även ljudinspelningar har i praxis ansetts utgöra en skriftlig handling.²⁷

HD fastslog i *Loggfilerna* att även elektroniska handlingar omfattas av begreppet skriftlig handling. I *SIE4-filerna*²⁸ prövade HD för för-

²⁰ Svea HR:s beslut 2014-06-26 i mål nr Ö 3136-14 respektive Gärde; Rättegångsbalken, s. 526 f.

²¹ Se Fitger, Kommentaren till 38 kap. 2 § rättegångsbalken (Inledningen till 38 kap.)

²² I NJA 1998 s. 829 ("Loggfilerna") uppgav editions svaranden att det skulle ta en kvalificerad medarbetare en månad att sortera och bearbeta de editions sökta uppgifterna.

²³ Se HR:s för Västra Sverige beslut 2021-04-22 i mål nr Ö 2710-21.

²⁴ Se Ekelöf m.fl., Rättegång IV, 7 uppl., s. 268, Heuman (I), s. 25 f. samt NJA 1963 s. 72.

²⁵ Svea HR:s beslut 2016-05-31 i mål nr Ö 9879-15.

²⁶ Se tingsrättens dom i NJA 1998 s. 829 och Perhard, Lars; Något om elektronisk edition i tvistemål och skiljeförfarande, JT 2007-2008 s. 397 ff. respektive Westberg, Peter, Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, Norstedts Juridik, Stockholm 2010, s. 387, s. 403-4, 412-13, 424, 428, 431, 441, 450-2, 521, 544, 548-9, 594, 645, 648 och 657-8.

²⁷ HR:s för Västra Sverige beslut 2010-10-29 i mål nr ÖÄ 3345-10.

²⁸ NJA 2020 s. 373.

sta gången huruvida editionssökanden hade rätt att få del av skriftliga handlingar som omfattas av ett editionsbeslut i elektronisk form. HD uppmärksammade att materialet i andra avseenden än som gäller för pappershandlingar kan innehålla skyddsvärd information såsom s.k. *metadata* vid sidan av det som är av intresse för editionssökanden. Om det inte är möjligt att avlägsna sådan information får domstolen inom ramen för proportionalitetsprövningen pröva om edition ändå ska beslutas. Prövningen kan också resultera i att de efterfrågade handlingarna får tillhandahållas i pappersform istället för i elektronisk form.

2.4 Närmare om relevanskravet

Relevanskravet i 38 kap. 2 § rättegångsbalken ("[handlingen] kan antagas äga betydelse som bevis") innebär dels att den editionssökta handlingen ska kunna *antas ha bevisrelevans*, dels att handlingen ska ha kunna *antas ha rättslig relevans*.²⁹ *Bevisrelevans* avser bevisningens relevans i förhållande till det av editionssökanden angivna bevistemat. *Rättslig relevans* avser frågan huruvida sambandet mellan bevistemat och ett åberopat rättsfaktum och det rekvisit i en rättsregel som åberopande part påstår blir uppfyllt genom åberopandet.³⁰ Kravet på bevisbetydelse innebär att handlingen ska ha betydelse för den materiella frågan i målet³¹ liksom om ett konkret rättsfaktum förelegat eller ej.

Även handlingar som kan *utgöra hjälpfakta till ett rättsfakta* kan bli föremål för editionsskyldighet. Beviskravet "kan antagas äga bevisbetydelse" innebär inte att den bevisning som är föremål för editionsyrkandet ska göra det antagligt att ett visst rättsfaktum förelegat utan det är tillräckligt att editionssökanden kan göra det antagligt att innehållet i den editionssökta handlingen kan få betydelse som bevis för om ett i målet åberopat rättsfaktum förelegat eller inte.³² Prövningen av relevansen av de efterfrågade handlingarna ska ta sin utgångspunkt i editionssökandens utformning av sin talan i målet.³³

²⁹ Westberg, Peter; Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, 2010, s. 615.

³⁰ Westberg, Peter; Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, 2010, s. 615. Jfr NJA 2002 s. 41 och NJA 2014 s. 651 ("Fakturorna och editionen") ("Ett editionsföreläggande kan inte avse handlingar som i och för sig kan styrka ett påstående i rättegången, om påståendet materiellt sett inte kan leda till framgång för den som yrkat edition"). Se även Svea HR:s beslut 2010-05-12 i mål nr Ö 1611-10.

³¹ NJA 1977 s. 254.

³² Jfr Heuman (I) s. 24 och Svea HR:s beslut 2003-04-24 i mål nr Ö 6002-02, Svea HR:s beslut 2007-02-05 i mål nr T 470-06 respektive Svea HR:s beslut 2007-04-11 i mål nr Ö 1391-07.

³³ Heuman (I), s. 24 och Westberg, Peter, Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, s. 614 f. Se även justitierådet Blomstrands särskilda tillägg i NJA 2012 s. 289: "Om det emellertid framgår [...] att editionsyrkandet endast syftar till att komma åt handlingar som kan underlätta för sökanden att lägga upp sin talan (s.k. fishing expedition), saknas en laglig förutsättning för ett editionsföreläggande och domstolen ska inte tillåta åtgärden."

Beviskravet "kan antagas" är lågt (bland det lägsta beviskrav som tillämpas i svensk rätt) eftersom editionssökanden inte har tillgång till den editionssökta handlingen och därför inte kan bevisa att handlingen innehåller information som har bevisbetydelse.³⁴ Den som innehar handlingar är skyldig att lämna ut handlingarna när omständigheterna talar för att handlingarna i vart fall får ett visst *mindre bevisvärde* vid prövningen av den materiella frågan.³⁵ Även kravet på *rättslig relevans* är lågt ställt.³⁶ Kravet är lågt med hänsyn till att rätten svårigen på förhand kan bedöma bevisvärdet av en handling. En domstol kan sannolikt därför endast i undantagsfall ogilla ett editionsyrkande med motiveringen att handlingen skulle få ett lågt bevisvärde.³⁷ Som en allmän utgångspunkt gäller att en domstol, vid bedömningen av en handlingens betydelse som bevis, d.v.s. vilken relevans den har som bevis för ett åberopat rättsfaktum, inte ska anta en ståndpunkt i sakfrågan förrän hela materialet förebragts i målet.³⁸ Detta tillsammans med det låga relevanskravet innebär att domstolen ska vara försiktig i sin bedömning av bevisets verkliga betydelse, annars riskerar domstolen att vid prövningen av editionsyrkandet föregå den slutliga prövningen.³⁹

2.5 Det lindrigaste ingreppets princip

Av 35 kap. 7 § rättegångsbalken följer att edition inte kan beviljas när bevisningen med *avsevärt ringare besvär eller kostnad* kan föras på annat sätt vilket kan sägas ge uttryck för *det lindrigaste ingreppets princip*.⁴⁰

När rättsliga tvångsmedel används ska domstolen vid sin proportionalitetsbedömning tillämpa det lindrigaste ingreppets princip. Principen är också tillämplig vid domstolens prövning av en editionsansökan.⁴¹ I RH 2006:121 har hovrätten över Skåne och Blekinge tydligt uttryckt sig enligt följande:

³⁴ Westberg, Peter; Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, 2010, s. 614. Se HR:s för Nedre Norrland beslut 2018-05-30 i mål nr Ö 173-18 där hovrätten konstaterade att kraven på att handlingar ska ha rättslig relevans lågt ställde vilket också följer av att lagtexten anger beviskravet antagligt.

³⁵ Ekelöf, Rättegång, fjärde häftet, 7 uppl., s. 264 f., NJA 1998 s. 590 I. och NJA 2014 s. 651 ("Fakturorna och editionen"), punkt 8.

³⁶ Se HR:s för Nedre Norrland beslut 2018-05-30 i mål nr Ö 173-18.

³⁷ Heuman (I) s. 24.

³⁸ Jfr NJA 1982 s. 175.

³⁹ Jfr AD:s beslut 2015-01-23 i mål nr B 135/13.

⁴⁰ Se Westberg, Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, 2010, s. 644 ff.

⁴¹ Prop. 1988/89:124 s. 26 ff.

”Oavsett hur det förhåller sig i åsyftat avseende bör beaktas att tvångsmedlet editionsföreläggande inte bör tillgripas om det är möjligt att på ett enklare och mindre ingripande sätt erhålla handlingarna.”

2.6 Undantag från editionsplikten

Det finns ett förhållandevis stort antal undantag från editionsplikten. Undantagen förtecknas i 36 kap. 5 och 6 §§ rättegångsbalken (undantag från vittnesplikten) som 38 kap. 2 § rättegångsbalken hänvisar till. Genom 38 kap. 2 § rättegångsbalken undantas också minnesanteckningar eller annan uppteckning som är avsedd uteslutande för personligt bruk. De undantag som aktualiseras är:

- (i) Yrkeshemligheter (*synnerliga skäl* krävs för att ett editionsföreläggande ska omfatta editions svarandens yrkeshemligheter).
- (ii) Innehavaren av en handling tillhör den *personkrets* som anges i 36 kap. 5 § rättegångsbalken, däribland rättegångsombud, biträden eller försvarare.
- (iii) Innehavaren av en handling omfattas av *tystnadsplikt enligt källskyddsbestämmelserna* i tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen.
- (iv) Part som innehar handling skulle genom att lämna ut densamma röja att denne eller en anhörig har *förövat en brottslig eller vanärande handling*.

I 36 kap. 6 § rättegångsbalken finns i sin tur undantag från undantagen från vittnesplikten.

Undantagen i 36 kap. 5 och 6 §§ rättegångsbalken är i princip *uttömmande*. I praxis har det förekommit att editions svaranden åberopat tredje parts äganderätt eller besittningsrätt⁴², upphovsrätt⁴³, lagstadgad tystnadsplikt⁴⁴, editions svarandens sekretessåtagande i förhållande till tredje man⁴⁵, yttrande och åsiktsfrihet⁴⁶, tredje parts integritets-

⁴² Se NJA 2020 s. 664 (”Mötesanteckningarna”) punkt 11–13 respektive NJA 2022 s. 249 (”Årsoppgörelserna”), punkt 8.

⁴³ NJA 1981 s. 791 och NJA 1992 s. 307.

⁴⁴ NJA 2020 s. 664 (”Mötesanteckningarna”), punkt 12. RH 1997:46, Svea HR:s beslut 2004-05-04 i mål nr Ö 2457-04, Svea HR:s beslut 2005-04-06 i mål nr Ö 9846-04, Svea HR:s beslut den 2005-05-04 i mål nr Ö 2457-04, Svea HR:s beslut 2008-08-21 i mål nr Ö 6532-08 och Svea HR:s beslut 2009-02-13 i mål nr 9729-08.

⁴⁵ NJA 2020 s. 664 (”Mötesanteckningarna”), punkt 12.

⁴⁶ NJA 1992 s. 307.

intresse⁴⁷ eller revisors tystnadsplikt⁴⁸ till stöd för att editionsföreläggande inte ska meddelas. Dessa invändningar har inte godtagits.⁴⁹

2.7 Editionssvarandens maskering av vissa uppgifter i editionsökta handlingar

I hovrättspraxis finns det exempel på editionsbeslut där en editionssvarande förelagts att lämna ut handlingar med *rätt att stryka vissa uppgifter*. I ett beslut från Svea hovrätt biföll hovrätten editionsyrkandet och gav editionssvaranden, för att denne inte onödigtvis skulle komma i konflikt med banksekretessen, möjlighet att stryka uppgifter varigenom bankkunderna kunde identifieras.⁵⁰

Svea hovrätt har vidare prövat ett editionsyrkande som ursprungligen framställts i ett skiljeförfarande där editionsökanden yrkade att editionssvaranden skulle föreläggas utge ett licensavtal med förbehåll för att editionssvaranden hade rätt att maskera delar av avtalet. Editionssvaranden ansåg var hemliga.⁵¹ Hovrätten konstaterade att ett editionsföreläggande i enlighet med editionsökandens yrkande skulle lämna fritt för editionssvaranden att själv bestämma vad – om något – av avtalets innehåll som skulle lämnas ut vilket *inte skulle innebära någon tvingande effekt för editionssvaranden*. Verkställigheten av ett editionsbeslut formulerat på detta vis skulle också bli *verkningslös*. Editionsyrkandet ansågs därför inte uppfylla det krav på att yrkandet ska vara preciserat som ställs på ett yrkande om en tvångsåtgärd. Yrkandet avslogs eftersom det inte fanns lagliga förutsättningar att bifalla det. Praxis företer således en splittrad bild av huruvida ett editionsföreläggande kan formuleras på så vis att editionssvaranden självständigt kan maskera viss information.

2.8 Sekretessförbehåll avseende handlingar som företes till följd av ett editionsbeslut

Enligt 6 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken kan en domstol när den lämnar en sekretessbelagd uppgift till part besluta om sekretessförbehåll i enlighet med 10 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen för de personer som anges i bestämmelsen. Förbehållet får inte innebära ett

⁴⁷ Se NJA 1982 s. 650, HR:s för Västra Sverige beslut 2016-07-27 i mål nr Ö 2822-16 respektive Heuman (i), s. 37.

⁴⁸ Svea HR:s beslut 2012-10-01 i mål nr Ö 7658-12.

⁴⁹ Se Westberg, Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, 2010, s. 644 ff.

⁵⁰ Svea HR:s beslut 2002-04-22 i mål nr Ö 2559-01.

⁵¹ Svea HR:s beslut 2015-05-28 i mål nr ÖÄ 11617-14.

förbud för part att utnyttja uppgiften i målet men kan begränsa parts rätt att utnyttja uppgiften utanför ramen för processen. Ett ombud kan inte heller hindras från att muntligen lämna vidare uppgiften till part eller att låta parten ta del av handlingar hos ombudet. Däremot kan ett förbehåll innebära förbud för försvarare eller ombud att låta parten själv förfoga över en kopia av materialet. Ett förbehåll kan också innebära att part och ombud endast får ta del av materialet hos den aktuella domstolen eller myndigheten. Ett förbehåll som förbjuder part eller ombud att sprida en sekretessbelagd uppgift utanför målet kan också ställas upp. Ett annat exempel på ett möjligt sekretessförbehåll är att ingen annan än part och ombud får ta del av uppgifter i materialet och att materialet ska återlämnas till den myndighet som lämnat ut det när det finns ett avgörande som har fått laga kraft.⁵²

3. Den svenska synen på editionsföreläggande av en handling som innehåller personuppgifter

Vid tillämpningen av editionsbestämmelsen i 38 kap. 2 § rättegångsbalken har svenska domstolar gjort en strikt avvägning mellan bevisningens relevans och motpartens intresse av att inte lämna ut uppgifterna.⁵³ Vid prövningen har Högsta domstolen i princip inte beaktat om informationen i den editionssökta handlingen är av privat natur eller om andra personer har intresse av innehållet i handlingen, utöver vad som kan följa av de särskilt föreskrivna undantagen.⁵⁴ Eftersom tredje mans integritetsintresse inte omfattas av undantagen i 36 kap. 6 § rättegångsbalken har detta intresse i praxis inte ansetts kunna hindra att ett editionsföreläggande meddelas.

Ett tydligt exempel på att domstolarna inte tagit någon hänsyn till tredje parts integritetsintresse är ett editionsbeslut som meddelades av HD i NJA 1982 s. 650. Syftet med editionsansökan i detta fall var att editionssökanden i ett mål om faderskap bland alla män som hade deltagit i en viss charterresa skulle kunna identifiera vem som var fadern till barnet. Editionsansökan avsåg handlingar som kunde ge upplysningar angående namn, hemadress och födelsetid beträffande samtliga manliga resenärer som genom bolagets förmedling har varit inbokade på ett visst hotell i London under en vecka år 1977 och avsåg således ett stort antal personuppgifter. Högsta domstolen kommenterade inte över

⁵² Prop. 2016/17:68, s. 119.

⁵³ NJA 1998 s. 829 ("Loggfilerna").

⁵⁴ Se NJA 2020 s. 664 ("Mötesanteckningarna") punkt 11-13 respektive HD:s beslut 2021-04-15 i mål nr Ö 1750-20 om begäran om förhandsavgörande punkt 26.

huvud taget det faktum att editionsansökan avsåg ett stort antal integritetskränkande personuppgifter och biföll editionsansökan.

4. Editions förelägganden och dataskyddsförordningen – EU-domstolens förhandsavgörande i Norra Stockholm Bygg-målet

Frågan om förhållandet mellan de svenska nationella editionsreglerna och den allmänna dataskyddsförordningen ("dataskyddsförordningen"), har, som nämnts, relativt nyligen blivit föremål för en begäran om förhandsavgörande från Högsta domstolen.⁵⁵

I en tvist om ersättning för en byggtreprenad bestred beställaren (Nycander) att entreprenören (Fastec) hade lagt ned den tid som man yrkade betalning för. För att bevisa att Fastec inte hade lagt ned den påstådda tiden yrkade Nycander att tingsrätten skulle förelägga en tredje part, Entral, att förete en s.k. ID 06 personalliggare för perioden den 1 augusti 2016 till den 30 november 2017, i första hand i omaskerat skick och i andra hand med berörda personers personnummer maskerade. Fastec bestred Nycanders editionsyrkande och invände att ett editionsföreläggande i enlighet med yrkandet skulle komma i konflikt med artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen. Fastec hänvisade till att personalliggaren innehöll personuppgifter som hade samlats in i syfte att Skatteverket skulle kunna kontrollera verksamheten och att det inte var förenligt med detta ändamål att förelägga Entral att lämna ut uppgifterna. Fastec gjorde också gällande att bolaget redan hade lämnat ut visst underlag som fyllde samma syfte som personalliggaren.

Tingsrätten⁵⁶, vars beslut fastställdes av hovrätten⁵⁷ avfärdade i mycket korta beslutsskäl editionssvarandens invändning att edition stod i strid med dataskyddsförordningen med att de bestämmelser i editionssvaranden hänvisade till (artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen) inte innefattade en sådan avvikelse från editionsreglerna som hindrade ett utlämnande. HD meddelade prövningstillstånd och ställde därefter följande frågor till EU-domstolen:

"Högsta domstolen begär att EU-domstolen genom förhandsavgörande besvarar följande frågor.

1. *Innefattar artiklarna 6.3 och 6.4 i den allmänna dataskyddsförordningen krav också på nationell processrättslig lagstiftning om editionsplikt?*

⁵⁵ HD:s beslut 2021-04-15 i mål nr Ö 1750-20, punkt 26.

⁵⁶ Attunda tingsrätts beslut 2020-02-03 i mål nr T 6195-18.

⁵⁷ Svea HR:s beslut 2020-02-26 i mål nr Ö 1738-20.

2. Om svaret på fråga 1 är ja, innebär den allmänna dataskyddsförordningen att det vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter även ska tas hänsyn till de registrerades intressen? Ställer unionsrätten i så fall några krav på hur denna bedömning närmare ska göras?”

EU-domstolen meddelade dom i målet den 2 mars 2023⁵⁸ och kom till följande slutsatser:

Första frågan

1. Det förhållandet att någon som bevis företer en elektroniskt lagrad handling eller en fysisk handling som innehåller personuppgifter till följd av ett editionsföreläggande innebär en *behandling av personuppgifter* enligt artikel 4, led 2 dataskyddsförordningen.⁵⁹
2. Syftet bakom kravet på upprättande av personalliggare enligt skattekontrollagen skiljer sig från syftet med editionsbestämmelsen i 38 kap. 2 § rättegångsbalken (att den enskilde ska kunna komma till sin rätt när det finns ett befogat bevisintresse).⁶⁰ Behandling av personuppgifter i en personalliggare i samband med handläggning av mål i domstol, som det nu aktuella målet vid Högsta domstolen, utgör *vidarebehandling* som görs för ett nytt ändamål i förhållande till det ursprungliga behandlingsändamålet.⁶¹
3. Vidarebehandlingen av personuppgifter för ett annat ändamål än det ursprungliga behandlingsändamålet måste inte endast ha stöd i nationell rätt, såsom i bestämmelserna i 38 kap. rättegångsbalken, utan måste även utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle, i den mening som avses i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen, och skydda ett av de mål som avses i artikel 23.1 i förordningen (”skydd av rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder” och ”verkställighet av civilrättsliga krav”).⁶²
4. Det ankommer på Högsta domstolen att pröva huruvida editionsbestämmelsen i 38 kap. 2 § rättegångsbalken svarar mot målet att skydda rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder eller verkställighet av civilrättsliga krav och att åtgärden är nödvändig och står i proportion till ändamålet.
5. Högsta domstolens första fråga besvarades med att ”[a]rtikel 6.3 och 6.4 i dataskyddsförordningen ska tolkas på så sätt att denna bestämmelse är tillämplig i ett tvistemål där fråga är om edition av en per-

⁵⁸ Mål nr C-268/21 (Norra Stockholm Bygg), ECLI:EU:C:2023:468.

⁵⁹ Domspunkt 28.

⁶⁰ Domspunkt 34.

⁶¹ Domspunkt 36.

⁶² Domspunkterna 37–38.

sonalligare som innehåller personuppgifter som avser andra än de enskilda parterna själva och som har samlats in huvudsakligen för skattekontroll.”

Andra frågan

1. Behandling av personuppgifter är tillåten under förutsättning att behandlingen är en nödvändig och proportionerlig åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa de mål som eftersträvas med artikel 23 i dataskyddsförordningen (i detta fall ”skydd av rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder” eller ”verkställighet av civilrättsliga krav”). För att en nationell domstol ska kunna kontrollera att dessa krav är uppfyllda måste den ta hänsyn till berörda motstående intressen vid bedömningen av huruvida ett editionsföreläggande ska beslutas rörande en handling som innehåller andras personuppgifter.⁶³
2. Upprätthållandet av rätten till ett *effektivt domstolsskydd* och, i synnerhet, *rätten till en rättvis rättegång*, i den mening som avses i artikel 47 andra stycket i EU:s rättighetsstadga, kräver att parterna i ett tvistemål ska ha möjlighet att få tillgång till handlingar som de behöver för att kunna styrka viss i målet förd talan, vilka eventuellt kan innehålla parternas eller andras personuppgifter.⁶⁴
3. Den nationella domstolen är skyldig att fastställa huruvida ett utlämnande av personuppgifter är *adekvat* och *relevant* för att säkerställa det mål som eftersträvas med de tillämpliga bestämmelserna i nationell rätt och huruvida detta mål inte kan uppnås genom att man använder bevismedel som är *mindre ingripande* med avseende på skyddet av ett stort antal individers personuppgifter.⁶⁵
4. Domstolen måste, i fall där endast en del av personuppgifterna är nödvändiga för bevisändamål, överväga att besluta om ytterligare åtgärder för att skydda personuppgifterna – som till exempel *pseudonymisering*, det vill säga att uppgifterna lämnas ut utan de registrerades namn – eller andra åtgärder som syftar till att minimera den begränsning av rätten till skydd av personuppgifter som ett beslut om edition av en sådan handling utgör. Sådana åtgärder kan bland annat bestå i att begränsa allmänhetens möjlighet att ta del av handlingarna i målet eller i att förelägga de parter till vilka handlingarna

⁶³ Domspunkt 39.

⁶⁴ Domspunkt 53.

⁶⁵ Domspunkt 55. Generaladvokaten Tamara Čapeta menade att om det finns andra sätt att bevisa det sakförhållande som de editionsökta handlingarna är avsedda att bevisa, kräver principen om uppgiftsminimering att de sätten ska användas, se Förslag till avgörande av generaladvokat Tamara Čapeta i mål nr C-268/21 ECLI:EU:C: 2022:755, punkt 66–67.

med personuppgifter har lämnats ut att inte använda uppgifterna för något annat ändamål än att föra bevisning i det aktuella målet.⁶⁶

5. En nationell domstol kan besluta att en handling som innehåller parternas eller andras personuppgifter ska ges in till densamma så att domstolen kan göra en proportionalitetsavvägning mellan berörda intressen.
6. Högsta domstolens andra fråga besvarades med att "[a] Artiklarna 5 och 6 i förordning 2016/679 ska tolkas på så sätt att en nationell domstol är skyldig att vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter ta hänsyn till de registrerades intressen och göra en avvägning av dessa utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vilken typ av mål det är fråga om och med vederbörlig hänsyn till proportionalitetsprincipens krav samt till de krav som följer av principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i förordningen."

5. Personuppgiftsansvaret avseende behandling av personuppgifter som ingår i editionssökta handlingar

I *Norra Stockholm Bygg*-domen kommenterar inte EU-domstolen uttryckligen vem som är personuppgiftsansvarig för de behandlingar som sker i samband med edition av handlingar som innehåller personuppgifter. Det faktum att EU-domstolen stödjer domen på artikel 6.4 och att behandlingen ska grunda sig på nationell rätt tyder på att EU-domstolen anser att domstolen som beslutar om edition är personuppgiftsansvarig. Generaladvokaten *Čapeta* är i sitt förslag till avgörande tydlig med att domstolen är personuppgiftsansvarig för den behandling som editionsbeslutet innebär och måste därför ta hänsyn till de registrerades intressen.⁶⁷ Bedömningen kan tänkas utfalla olika beroende på om editionsvaranden föreläggs att lämna ut handlingarna till domstolen eller direkt till motparten. Om domstolen tar emot handlingarna bör den vara personuppgiftsansvarig för sin behandling.

Av domen framgår inte heller i vilken mån editionssökanden och editionsvaranden är personuppgiftsansvariga. Det kan dock inte råda något tvivel om att en editionsvarande som efterlever ett editionsföreläggande är personuppgiftsansvarig för utlämnandet och att den lagliga grunden för behandlingen är för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt

⁶⁶ Domspunkt 56.

⁶⁷ Se Förslag till avgörande av generaladvokat Tamara Čapeta i mål nr C-268/21 ECLI:EU:C:2022:755, punkterna 22, 40, 47 och 53.

artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen.⁶⁸ Det kan inte heller råda något tvivel om att editionssökanden är personuppgiftsansvarig för sin fortsatta behandling av personuppgifterna inom ramen för målet. Den lagliga grunden för denna behandling bör vara intresseavvägning enligt artikel 6.1 f dataskyddsförordningen jämförd med artikel 9 f ("Behandlingen är nödvändig för att fastställa, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk eller som en del av domstolarnas dömande verksamhet."). Artikel 9 f är endast tillämplig på särskilda kategorier av personuppgifter (s.k. känsliga personuppgifter). Eftersom dessa personuppgifter åtnjuter ett starkare skydd än andra personuppgifter måste dock rimligen undantaget för att göra gällande och försvara rättsliga anspråk som gäller för känsliga personuppgifter även gälla för "normala" personuppgifter.

6. Högsta domstolens kommande editionsbeslut i Norra Stockholm Bygg-målet

Högsta domstolen kommer sannolikt att meddela beslut i *Norra Stockholm Bygg*-målet under sista kvartalet 2023. HD kommer i första hand behöva pröva huruvida editionsbestämmelserna i 38 kap. 2 § och 8 § rättegångsbalken svarar mot målet att skydda rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder och är nödvändiga och står i proportion till målen. I andra hand kommer HD behöva pröva huruvida det är förenligt med dataskyddsförordningen att den editionssökta personalliggaren, efter en proportionalitetsprövning, omfattas av ett editionsbeslut. HD kommer också, om editionsansökan bifalls, behöva pröva huruvida domstolen behöver vidta skyddsåtgärder såsom att pseudonymisera personuppgifterna eller att meddela ett sekretessförbehåll som innebär att personuppgifterna endast får användas för ändamålet med processen.

Det kan förmodas att HD kommer till slutsatsen att editionsbestämelsen i 38 kap. 2 § rättegångsbalken svarar mot målet att skydda rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder och är nödvändig och står i proportion till målen. Däremot är det en öppen fråga hur HD kommer se på adekvans- och relevanskraven liksom proportionalitetsbedömningen i ljuset av *Norra Stockholm Bygg*-domen.

⁶⁸ Jfr Datainspektionens (nuvarande Integritetsskyddsmyndigheten) yttrande 2020-10-02, Dnr DI-2020-8509, s. 3.

6.1 En rimlig avvägning mellan rätten till rättvis rättegång och rätten till ett effektivt rättsskydd och rätten till personuppgifter

Det är tydligt av *Norra Stockholm Bygg*-domen att domstolen vid sin prövning av en editionsansökan måste lösa konflikten mellan skyddet för privatliv och personuppgifter (artikel 7 och 8 i EU:s stadga och artikel 8 i Europakonventionen) och rätten till rättvis rättegång och effektiva rättsmedel (artikel 47 i EU:s stadga och artikel 6 respektive 13 i Europakonventionen).

Patent- och marknadsöverdomstolen har i flera mål ställts inför en liknande konflikt mellan grundläggande rättigheter, nämligen å ena sidan rätten till ett effektivt rättsmedel och en rättighetshavares ensamrätt till ett upphovsrättsligt skyddat alster. Frågan har, i sammanfattning, gällt huruvida en part har rätt att framställa exemplar av ett upphovsrättsligt skyddat verk i syfte att åberopa kopian inför domstol och huruvida detta förfogande varit undantaget den upphovsrättsliga ensamrätten genom undantaget för användning av verk i rättsvårdens intresse (26 b § andra stycket upphovsrättslagen).

Patent- och marknadsöverdomstolen framställde i ett av målen en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen som i sin dom i *BY mot CX*⁶⁹ konstaterade att en *intresseavvägning mellan parternas grundläggande rättigheter* skulle göras och att *parts rätt till ett effektivt rättsmedel* allvarligt skulle äventyras om en rättsinnehavare kunde motsätta sig att viss bevisning ges in till en domstol enbart av den anledningen att bevisningen innehåller ett upphovsrättsligt skyddat alster.

Patent- och marknadsöverdomstolen⁷⁰ gjorde vid sin slutliga prövning också en proportionalitetsbedömning mellan å ena sidan rättighetshavarens rätt till immateriella rättigheter (upphovsrätt) enligt artikel 17 i stadgan och å andra sidan rätten till effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i stadgan och konkluderade följande:

”En tillämpning av principen om rätten till ett effektivt rättsmedel medför samtidigt, enligt Patent- och marknadsöverdomstolen, att kravet på att materialet ska ha någon relevans som bevisning inte kan sättas alltför högt. Det måste vara tillräckligt att det vid en översiktlig bedömning kan antas att alstret skulle kunna ha någon betydelse för de frågor som är aktuella i det mål där det skyddade alstret har givits in som bevisning.”

Om bestämmelserna i dataskyddsförordningen skulle innebära att beslut om edition avseende skriftliga handlingar som innehåller personuppgifter inte kan meddelas skulle det, på samma sätt som EU-domstolen

⁶⁹ Mål C-637/19, *BY mot CX*, ECLI:EU:C:2020:863, domspunkt 32 och 33.

⁷⁰ Mål nr PMFT 12151-17.

anförde i *BY mot CX* innebära en *allvarlig inskränkning av parts rätt till effektiva rättsmedel*, nämligen rätten för en part att åberopa bevisning och en därmed *allvarlig inskränkning i parts möjligheter att komma till sin rätt*. Konsekvensen skulle också bli att parterna inte skulle ges lika möjligheter att utföra sin talan i rättegången.

Vid en avvägning mellan å ena sidan den registrerades rätt till skydd för sina personuppgifter enligt artikel 7 och 8 (1) i stadgan respektive enligt dataskyddsförordningen och å andra sidan rätten till effektivt rättsskydd bör den skriftliga handlingens *bevisrelevans*, på samma vis som i Patent- och marknadsöverdomstolens ovan citerade dom, vara av central betydelse. Domstolen bör vid sin proportionalitetsbedömning beakta editionssökandes intresse att få ut handlingen, personuppgifternas art, i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, konsekvenserna för de registrerade, förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige, de registrerades rimliga förväntningar och möjliga skyddsåtgärder.

Om den editionssökta handlingen har mycket låg bevisrelevans och innehåller ett stort antal personuppgifter eller känsliga personuppgifter bör det kunna medföra att editionsyrkandet avslås. En ansökan kan också komma att avslås om editionssökanden kan föra bevisning på ett enklare och mindre ingripande sätt. Vid bedömningen av huruvida editionsansökan ska bifallas är det vidare rimligt att domstolen, liksom vid proportionalitetsbedömningen som sker vid prövningen av editionsansökningar som omfattar editionssvarandens yrkeshemligheter, beaktar huruvida editionssökandens talan är *välgrundad*.⁷¹ Bedömningen av huruvida en talan är välgrundad har likaså betydelse för den *allmänna proportionalitetsbedömning* som domstolen ska göra vid prövningen av en editionsansökan.⁷² Franska *Cour de Cassation* har nyligen prövat en begäran om utlämnande (edition) av lönebesked avseende andra anställda i syfte att föra bevisning i ett diskrimineringsmål. Domstolen uttalade att edition endast kunde meddelas om den editionssökta handlingen var *oumbärlig* för editionssökandens talan och fann att editions-sökanden hade *väl grundade* skäl att få del av den editionssökta handlingen.⁷³

Relevansbedömningen bör samtidigt, för att inte äventyra rätten till effektivt rättsskydd och för att tillförsäkra kongruens mellan bedömningen av åberopandet av upphovsrättsskyddade handlingar och handlingar innehållande personuppgifter linjera med Patent- och marknads-

⁷¹ Prop. 2008/09:67, s. 102. Se även NJA 1986 S 398, Göta HR:s beslut 2006-03-08 i mål nr 202-06 och Svea HR:s beslut 2015-10-21 i mål nr Ö 6119-15.

⁷² Heuman, Lars Editions-föreläggande avseende Adb-baserad information och proportionalitetsgrundsatsen, JT 1999-2000, s. 157.

⁷³ Cour de cassation, Pourvoi n° 21-12.492, 8 mars 2023.

överdomstolens ovan redovisade bedömning. Det skulle innebära att det relevanskrav som Patent- och marknadsöverdomstolen fastslagit, nämligen att handlingen *kan antas att personuppgifterna skulle kunna ha någon betydelse som bevisning*, bör vara tillräckligt för att editions-sökandens intresse ska väga över de registrerades intresse. Om relevansbedömningen är striktare än vad som nyss nämnts riskerar domstolen att annars förekomma domen i målet.

Vid domstolens proportionalitetsbedömning bör också beaktas vilka skyddsåtgärder domstolen uppställer för personuppgifter som ingår i en editionsökt handling. Som framgått ovan avsnitt 2.6 kan domstolen exempelvis meddela ett sekretessförbehåll som innebär att ingen annan än part och ombud får ta del av uppgifter i materialet och att materialet ska återlämnas till den myndighet som lämnat ut det när det finns ett avgörande som har fått laga kraft. Om ett sådant förbehåll meddelas skulle risken för kränkning av den registrerades integritet tydligt begränsas.

6.2 Begränsning av personuppgifterna

Som framgått ovan, avsnitt 2.3, gäller redan enligt den svenska processrätten att det *lindrigaste ingreppets princip* ska tillämpas vid prövningen av en editionsansökan. Domstolen ska således, såväl enligt svensk processrätt som enligt *Norra Stockholm Bygg*-domen, ex officio överväga om det finns ett enklare och mindre ingripande sätt att föra bevisning än att handlingar innefattande personuppgifter företes. Om bevisning kan föras på ett annat sätt är den personuppgiftsbehandling som blir resultatet av ett bifall till en editionsansökan sannolikt inte proportionerlig.

6.3 Åtgärder för att skydda de registrerades intresse

Av *Norra Stockholm Bygg*-domen följer att domstolen kan vara skyldig att besluta om att personuppgifter i handlingar som enligt ett editionsbeslut ska pseudonymiseras. Som framgått ovan, avsnitt 2.5, kan domstolen sannolikt inte lämna helt fritt till editionsvaranden att maskera eller annars förändra en handling eftersom det kan medföra att editionsbeslutet inte är verkställbart. Domstolen bör dock kunna förelägga editionsvaranden att förete handlingar där vissa av domstolen precis angivna personuppgifter ska pseudonymiseras. För att sådant editionsbeslut ska vara verkställbart krävs dock att domstolen noggrant anger vilken information som utgör personuppgifter och hur editionsvaranden ska gå tillväga för att pseudonymisera personuppgifterna.

6.4 Beslut om att förete editionssökta handlingar för domstolen som underlag för domstolens proportionalitetsbedömning

EU-domstolen har i *Norra Stockholm Bygg*-domen angivit att en nationell domstol kan besluta att en handling som innehåller parternas eller andras personuppgifter ska ges in till domstolen så att den kan göra en proportionalitetsavvägning mellan berörda intressen. Skälet bakom denna slutsats är förmodligen att det är svårt för domstolen att utan tillgång till den editionssökta handlingen göra en korrekt proportionalitetsbedömning. Motsvarande frågeställning gör sig gällande enligt svensk processrätt när det gäller editionssökta handlingar som påstås innehålla editionssvarandens yrkeshemligheter. Högsta domstolen har därför uttalat att bedömningen av om viss information om affärsförhållanden utgör en yrkeshemlighet är förenad med betydande svårigheter eftersom den sker utan att domstolen har tillgång till handlingarna och utan att den information som påstås utgöra yrkeshemligheter har redovisats. Domstolens bedömning måste därför i dessa fall ta sikte på om handlingarna, mot bakgrund av vad som påstås i målet, *kan antas innehålla skyddad information*.⁷⁴

Det saknas svenska processrättsliga regler som ger domstolen möjlighet att förelägga en part att förete skriftliga handlingar för domstolen innan ett editionsbeslut har fattats. Det finns därför i intern svensk rätt inget lagligt stöd för domstolen att förelägga editionssvaranden att förete en handling som innehåller personuppgifter så att domstolen får ett underlag för sin proportionalitetsbedömning. Om domstolen skulle begära att part företer en editionssökt handling kan det också medföra svårigheter med anledning av handlingen tillförs målet och att editionssökanden i en sådan situation enligt 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen har en absolut rätt till partsinsyn vilket innebär att editionssökanden skulle ha rätt att få tillgång till handlingen redan innan editionsansökan prövats av domstolen.

Det kan möjligen hävdas att svenska domstolar till följd av skyldigheten att göra en fördragskonform tolkning är skyldiga att tillskapa sådana processrättsliga möjligheter. EU-domstolen har dock i *Norra Stockholm Bygg*-domen angivit att de nationella domstolarna *kan* besluta att en handling ska företes för domstolen vilket inte innebär att det föreligger en skyldighet för domstolarna att förelägga editionssvaranden att förete handlingen.

⁷⁴ NJA 2012 s. 289 ("Flexiboy's fakturor"), punkt 15.

7. Avslutande reflektioner

Eftersom personuppgiftsbegreppet har tolkats extensivt⁷⁵ kommer sannolikt en stor andel av handlingar som editionssöks omfattas av de krav på behandlingen som uppställs genom *Norra Stockholm Bygg*-domen.

Domstolarna kommer sannolikt behöva en mer genomgripande relevansprövning när de editionssökta handlingarna innehåller personuppgifter. Relevansprövningen måste sannolikt särskilt avse huruvida de personuppgifter som ingår i editionssökta handlingar har någon relevans i sig eller om det är annan information i handlingarna som har bevisrelevans.

Domstolarna kommer också behöva överväga skyddsåtgärder, såsom pseudonymisering eller fullständig maskering för att tillse att de registrerades intressen tillvaratas.⁷⁶ Sådana skyddsåtgärder kommer att ställa höga krav på hur domstolarna utformar editionsbeslut så att editionsvarandens förstår vilka uppgifter som är personuppgifter som ska maskeras och så att besluten uppfyller kravet på att de ska vara verkställbara. Domstolens formulering av editionsföreläggandet kan antas bli förenat med särskilda svårigheter när det gäller identifikation och maskering av *indirekta personuppgifter* eftersom domstolen när föreläggandet meddelats inte har tagit del av handlingen. Slutligen kan det antas att domstolarna i stor omfattning kommer att uppställa sekretessförbehåll avseende handlingar som innehåller personuppgifter eftersom en begränsad spridning av informationen ligger i den registrerades intresse.

De principer som fastslås av EU-domstolen genom *Norra Stockholm Bygg*-domen är inte begränsade till det svenska editionsinstitutet utan kommer att få ganska betydande efterverkningar för alla medlemsstaters processrättsliga regler för bevisanskaffning. För svenskt vidkommande kommer domstolarna den registrerades rätt till personuppgifter bland annat vid beslut om immaterialrättsliga bevisanskaffningsåtgärderna *intrångsundersökning* respektive *informationsföreläggande* liksom vid beslut om s.k. *gryningsråder* enligt konkurrenslagen.

EU-domstolen konstaterar i domen att Högsta domstolen är skyldig att beakta principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c dataskyddsförordningen.⁷⁷ EU-domstolen diskuterar däremot inte vilka krav på efter-

⁷⁵ Se EU-domstolens dom i mål nr C-582/14 (Breyer), ECLI:EU:C:2016:779 respektive mål nr C-434/16 (Nowak), ECLI:EU:C:2017:994. Se även Kammarrättens i Stockholms dom 2007-06-08 i mål nr 285-07.

⁷⁶ Se Greger, Reinhard; *Urkundenvorlage und Datenschutz – Zugleich eine Besprechung von EuGH, Urt. v. 2.3.2023 – C-268/21, MDR 2023, 449 i Monatsschrift für Deutsches Recht, volym 77, utgåva 7.*

⁷⁷ "[E]n nationell domstol är skyldig att vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter ta hänsyn till de registrerades intressen och göra en avvägning av dessa utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vilken typ av mål det är

levnad av de övriga skyldigheterna enligt 5 dataskyddsförordningen som ställs på de personuppgiftsvariga (editionssökanden, editionssvaranden och domstolen). Detta förhållande är problematiskt eftersom det efter domen är oklart vilka skyldigheter som åvilar de respektive personuppgiftsansvariga och i synnerhet domstolen.⁷⁸ Generaladvokaten nämner däremot att principerna i artikel 5.1 a och 5.2 är bindande för domstolen.⁷⁹ Av artikel 5 följer exempelvis att den personuppgiftsansvarige ska tillse att uppgifterna är riktiga och om nödvändigt uppdaterade (artikel 5 d), att uppgifterna gallras (artikel 5 e) och att uppgifterna skyddas mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada (artikel 5 f). Vidare har de personuppgiftsansvariga enligt artikel 14 dataskyddsförordningen en omfattande informationsskyldighet som det finns få undantag från.

En intressant fråga är om svenska domstolar även fortsättningsvis kommer att inta hållningen att tredje parts integritetsintressen som avser annat än personuppgifter inte ska beaktas vid prövningen av en editionsansökan. Inom det området som harmoniseras genom dataskyddsförordningen är domstolarna, till följd av *Norra Stockholm Bygg*-domen, skyldiga att beakta tredje parts integritetsintressen. Denna skyldighet gäller dock endast i den mån dataskyddsförordningen är tillämplig. Det vore dock inkonsekvent att vid prövningen beakta viss integritetskänslig information (personuppgifter) men bortse från andra integritetsintressen utanför dataskyddsförordningens ram. Det är därför lämpligt att domstolarna generellt beaktar tredje parts integritetsintressen på samma vis som domstolarna beaktar tredje parts yrkeshemligheter.

Beslutsskäl i editionsförelägganden är ofta kortfattade, i synnerhet när det gäller den proportionalitetsprövning mellan parternas intressen som domstolen har företagit. Det är vanligt förekommande att domstolarna i editionsbeslut med en mening avfärdar editionssvarandens proportionalitetsinvändningar. Domstolstraditionen med korta beslutsskäl behöver till följd av *Norra Stockholm Bygg*-domen förändras eftersom öppenhetsprincipen i artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen kräver att den nationella domstolen tydligt motiverar sitt beslut att meddela edi-

---

fråga om och med vederbörlig hänsyn till proportionalitetsprincipens krav samt till de krav som följer av principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i förordningen.” EU-domstolen nämner endast att principen om uppgiftsminimering behöver beaktas vilket skulle kunna tolkas som att övriga principer i dataskyddsförordningen inte behöver beaktas.

⁷⁸ Se Nolan, Katie; Data protection meets civil procedure – the ECJ decision in *Norra Stockholm Bygg* 24 mars 2023 tillgänglig på European Law Blog på webbadressen <https://europeanlawblog.eu/2023/03/24/data-protection-meets-civil-procedure-the-ecj-decision-in-norra-stockholm-bygg/>.

⁷⁹ Se Förslag till avgörande av generaladvokat Tamara Čapeta i mål nr C-268/21, ECLI:EU:C:2022:755, punkt 75–76.

tionsföreläggande avseende en skriftlig handling med personuppgifter, bland annat genom att ange hur avvägningen av parternas olika intressen och argument i fråga om editionen har gjorts.⁸⁰ Tydliga beslutsskäl krävs också för att kravet i artikel 5.2 i dataskyddsförordningen att den personuppgiftsansvarige ska kunna visa att de principer som anges i artikel 5.1 i förordningen efterlevs ska uppfyllas.⁸¹

Norra Stockholm Bygg-domen har så här långt knappt kommenterats i europeisk doktrin. När implikationerna av domen kommer att visa sig i medlemsstaternas domstolars beslut om bevisanskaffningsåtgärder är det tänkbart att domen kommer att följas av fler begäranden om förhandsavgöranden för att tydliggöra hur de principer EU-domstolen fastslår ska tillämpas av de nationella domstolarna.

Avslutningsvis kan konstateras att Högsta domstolen, som domstolen i sin praxis gjort med andra delmoment i editionsprövningen i sitt kommande beslut bör kunna hantera samtliga de frågeställningar som uppstår till följd av *Norra Stockholm Bygg*-domen.

⁸⁰ Förslag till avgörande av generaladvokat Tamara Čapeta i mål nr C-268/21, ECLI:EU:C:2022:755, punkt 75.

⁸¹ Förslag till avgörande av generaladvokat Tamara Čapeta i mål nr C-268/21, ECLI:EU:C:2022:755, punkt 76.